

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Mgr. Barbory Berkové a soudců JUDr. Markéty Fialové a JUDr. Michala Jantoše ve věci

žalobce: **Mgr. Bc. M. S. M.**
bytem X
zastoupený advokátem JUDr. Robertem Němcem, LL.M.
sídlem Jáchymova 26/2, 110 00 Praha

proti
žalované: **Univerzita Palackého v Olomouci**
sídlem Křížkovského 511/8, 779 00 Olomouc

o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalované,

takto:

- I. Žalovaná **je povinna** vydat žalobci vysokoškolské diplomy o absolvování studia v bakalářském studijním programu Mediální a komunikační studia ze dne 28. 5. 2003 a v magisterském studijním programu Psychologie ze dne 20. 5. 2008 včetně dodatků těchto diplomů původně vydaných s tehdejšími osobními údaji žalobce, zejména jménem M. M., s novými aktuálními osobními údaji žalobce, tj. zejména jménem M. S. M., a to ve lhůtě 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 29 518 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce advokáta JUDr. Roberta Němce, LL.M., sídlem Jáchymova 26/2, 110 00 Praha.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

Odůvodnění:

A. Vymezení věci a obsahu podání

1. V této věci krajský soud řeší právní otázku, zda je veřejná vysoká škola povinná vydat absolventovi nový vysokoškolský diplom včetně jeho dodatku s novými osobními údaji v případě, že absolvent podstoupí změnu pohlaví, v důsledku které se změní jeho osobní údaje.
2. Žalobce v žalobě uvedl, že je dvojnásobným absolventem Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kde dne 28. 5. 2003 absolvoval bakalářský studijní program Mediální a komunikační studia a dne 20. 5. 2008 magisterský studijní program Psychologie. V době studií byl žalobce ženského pohlaví a jmenoval se M. M. Na toto jméno mu byly žalovanou vydány diplomy a jejich dodatky svědčící o absolvování uvedených studijních programů. Poté však žalobce podstoupil změnu pohlaví na muže a změnil si jméno na M. S. M. Žalovaná mu však odmítá vydat diplomy s aktuálními osobními údaji. Tato skutečnost nutí žalobce, aby při prokazování dosaženého vzdělání vždy odhalil svou původní identitu a vystavoval se případné diskriminaci. Podle žalobce žalovaná při vydávání vysokoškolských diplomů vystupuje jako správní orgán, proto je její povinností šetřit práva osob nabytá v dobré víře a podle možností vyjít dotčeným osobám vstříc. Oprávněný zájem žalobce představuje možnost prokázat se dokladem o nejvyšším dosaženém vzdělání a věnovat se profesi, která odpovídá jeho vzdělání. Žalobce je toho názoru, že právní řád a relevantní judikatura dávají žalované možnost, jak jeho požadavku vyhovět. Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů sice neupravuje postup při vydávání opisů a stejnopisů vysokoškolských diplomů v případě změny jména, příjmení nebo rodného čísla absolventa, to ale neznamená, že by pro vydání diplomu v takovém případě chyběl právní rámec. Podle žalobce existuje ohledně této otázky mezera v právu a žalovaný měl analogicky aplikovat ustanovení § 4 odst. 6 vyhlášky Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání (dále jen vyhláška č. 3/2015“), které upravuje postup při vydávání opisů a stejnopisů dokladů o ukončení studia na školách při změnách osobních údajů absolventů. Analogie je sice obecně ve veřejném právu problematická, protože veřejné právo stojí na zásadě enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí, nicméně izolované setrvání na této zásadě by mohlo vést k diskriminaci a nespravedlnosti. Proto je doktrínou i právní praxí připuštěna analogie ve prospěch adresáta veřejné správy. To je přesně tento případ. Žalobce proto navrhl, aby soud přikázal žalované ve lhůtě 15 vydat žalobci stejnopisy vysokoškolských diplomů a dodatků k nim, které by osvědčovaly, že žalobce absolvoval shora uvedené studijní programy a současně by obsahovaly aktuální osobní údaje žalobce, zejména jméno M. S. M.
3. Žalovaná ve svém vyjádření navrhla žalobu zamítnout a poukázala na to, že nemůže být nečinná, protože vždy na žádost žalobce reagovala, pouze nevyhověla jeho návrhu. Zdůraznila, že základní zásady činnosti správních orgánů mají své limity. Žalovaná totiž na základě čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod smí činit jen to, co jí zákon dovolí. V této věci nejde o vydání opisu či stejnopisu, tyto totiž musí být stejné jako originál. Žalobce žádá o vydání nového diplomu. To ale nemá oporu v zákoně o vysokých školách. Také zákonodárce si je tohoto problému vědom a připravuje novelu zákona, která teprve takový postup umožní. Podle žalované není možné analogicky aplikovat vyhlášku č. 3/2015.

4. Žalobce v replice odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu (NSS) ze které vyplývá, že vysokoškolský diplom osvědčuje pouze faktický stav, nezakládá absolventovi žádná práva ani povinnosti, má toliko povahu osvědčení ve smyslu § 154 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), které osvědčuje dosažení určitého stupně vzdělání, nikoliv identitu osoby. V této věci se změnila identita osoby, nikoliv fakt, že žalobce daného stupně vzdělání dosáhl. Podle žalobce je na věc subsidiárně aplikovatelný správní řád, což dovodil NSS v rozsudku ze dne 9. 6. 2016, č. j. 2 As 170/2015-58. Na věc tedy lze aplikovat § 155 odst. 2 správního řádu, který stanoví, že pokud je správní orgán požádán o vydání osvědčení a jsou-li splněny stanovené předpoklady, správní orgán úkon bez dalšího provede. Žalobce řádně doložil podklady osvědčující změnu jména v souvislosti se změnou pohlaví a žalovaná tak měla veškeré potřebné podklady. Žalobce rovněž poukázal na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2022, č. j. 10 A 77/2022-39, ve kterém soud nařídil jiné univerzitě vydat vysokoškolský diplom s aktuálně platným příjmením absolventa, který si jej změnil z důvodu hanlivosti. Žalobce též nabyt legitimní očekávání, že jeho žádosti bude vyhověno, protože jiné vysoké školy v podobných případech nové diplomy vydávají.
5. Žalovaná v dalším vyjádření poukázala na to, že v případě jiných dokladů vydávaných správními orgány, které mají formu osvědčení, zákon upravuje proceduru, jak má být při vydávání nových dokladů postupováno. Lze si proto jen stěží představit, že by u vysokoškolských diplomů měla být celá věc vyřešena jen výkladem. Analogickou aplikaci § 4 odst. 6 vyhlášky č. 3/2015 odmítl i Městský soud v Praze v žalobcem zmíněném rozsudku. Ten podle žalované navíc zcela popírá zásadu, dle které může veřejná moc činit jen to, co jí zákon umožňuje. Nicméně tento rozsudek se týkal zcela odlišné věci a nelze jej vůbec aplikovat na žalobcův případ. Žalovaná rovněž netuší, jaké podklady by musely být pro vydání nového diplomu žadatelem doloženy. To nestanoví právní úprava ani správní praxe. Ta by se musela teprve vytvořit. I kdyby mělo být analogicky postupováno podle vyhlášky č. 3/2015, pak by měl být žalované předložen prvopis diplomu a předloženy doklady týkající se změny jména, příjmení a rodného čísla. Žalobce předložil žalované jen úředně ověřenou kopii stanoviska odborné komise č. j. MZDR 14239/2020 na jméno Mgr. A. M., prostou kopii rodného listu na jméno M. S. M. a prostou kopii občanského průkazu na totéž jméno. Žalovaná tak ani nemá postaveno na jisto, že žalobce je skutečně stejná osoba jako M. M.
6. Krajský soud předně žalobu odmítl usnesením ze dne 14. 12. 2021, č. j. 60 A 76/2021-24 z důvodu jejího opožděného podání. Předmětné usnesení však zrušil NSS rozsudkem ze dne 28. 11. 2022, č. j. 10 As 44/2022-49, v němž dospěl k závěru, že žaloba nebyla podána po uplynutí zákonné lhůty. Tímto právním názorem je zdejší soud vázán podle § 110 odst. 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), proto se otázkou včasnosti již nezabýval a jelikož má za to, že jsou splněny také ostatní podmínky řízení, posoudil věc meritorně.
7. U ústního jednání žalobce uvedl, že se domnívá, že k jeho žádosti byly přiloženy také kopie jeho vysokoškolských diplomů vydaných na jméno M. M. Žalobce se v průběhu času žalované několikrát dotazoval na to, jaké doklady by měl doložit, avšak žalovaná mu nebyla schopna na tuto otázku odpovědět.

B. Posouzení věci krajským soudem

8. Krajský soud při svém rozhodování vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době jeho rozhodnutí podle § 81 odst. 1 s. ř. s. a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.

9. Žalovaná soudu sdělila, že ve věci formálně nebyl veden správní spis, avšak listiny připojené k žalobě představují vše, co v dané věci bylo učiněno. Vedle toho ještě žalobce žalované dle jejího sdělení předložil ověřenou kopii stanoviska odborné komise č. j. MZDR 14239/2020 na jméno Mgr. A. M., prostou kopii rodného listu na jméno M. S. M. a prostou kopii občanského průkazu na totéž jméno. Jakkoliv nebyl ve věci formálně veden správní spis, soud s uvedenými dokumenty pro účely dokazování zacházel jako by byly součástí správního spisu. Jedná se totiž o písemnosti, které si při vyřizování žádostí žalobce o vydání vysokoškolského diplomu vzájemně vyměnili účastníci a jejich obsah je jim znám (obdobně jako správní spis). Proto není nutné jejich obsah formálně dokazovat.
10. Takto soud zjistil, že žalobce se v roce 2020 obrátil na studijní oddělení Filozofické fakulty s žádostí o vydání stejnopisů svých vysokoškolských diplomů tak, aby odpovídaly jeho nové identitě po změně pohlaví. Ze studijního oddělení obdržel dne 8. 9. 2020 e-mailovou zprávu od Ing. G., z níž vyplývalo, že žádosti žalobce nelze vyhovět, protože pro vydání stejnopisů diplomů neexistuje opora v zákoně. Žalobce se téhož dne s totožnou žádostí obrátil e-mailovou zprávu na rektora žalované. Dne 14. 9. 2020 žalobce obdržel e-mail od M. S., vedoucí Oddělení pro studium, z něhož se podává, že žalovaná žádosti nemůže vyhovět s odkazem na absenci právní úpravy. Žalobce se dne 26. 5. 2021 obrátil s totožnou žádostí na akademický senát žalované s prosbou o stanovisko a doporučení studijnímu oddělení. Následně rektor žalované sdělil žalobci přípisem datovaným dnem 10. 8. 2021 (žalobci doručen dne 15. 9. 2021), že po opětovně provedené analýze setrval na závěru, že žalobci nelze vydat stejnopisy diplomů se změněnými identifikačními údaji.
11. Žalobce ke svým žádostem žalované doložil kopie vysokoškolských diplomů, ze kterých vyplývá, že dne 28. 5. 2003 absolvovala M. M., nar. X na Filozofické fakultě Univerzity Palackého bakalářský studijní program Mediální a komunikační studia a že dne 20. 5. 2008 tatáž osoba na téže fakultě absolvovala magisterský studijní program Psychologie. Ze stanoviska odborné komise č. j. MZDR 14239/2020 soud zjistil, že odborná komise doporučila vyhovět žádosti Mgr. A. M., nar. X o provedení změny pohlaví chirurgickým zákrokem. Z rodného listu na jméno M. S. M. vyplývá, že ten se narodil jako muž dne X v P. a bylo mu přiděleno rodné číslo X. Tytéž údaje soud zjistil z kopie občanského průkazu č. X.
12. U ústního jednání soud provedl k důkazu výpis z matriční knihy vydaný Magistrátem města Prostějova. Z něj soud zjistil, že v knize narození vedené tímto úřadem bylo zapsáno narození dítěte ženského pohlaví se jménem M. M., dat. nar. X, rodné číslo X. Poté byly provedeny dodatečné matriční zápisy, na jejichž základě bylo u této osoby změněno jméno na A. současně se změnou příjmení do mužského tvaru, posléze bylo změněno pohlaví na mužské, změněno rodné číslo na X a následně bylo této osobě změněno jméno na M. S.
13. Ze shora uvedených skutečností dospěl soud k následujícímu závěru o skutkovém stavu:
Žalobce ještě jako M. M. dne 28. 5. 2003 absolvoval na Filozofické fakultě Univerzity Palackého bakalářský studijní program Mediální a komunikační studia a dne 20. 5. 2008 na téže fakultě absolvoval magisterský studijní program Psychologie. Poté podstoupil změnu pohlaví a změnil si jméno na M. S. M. Následně požádal žalovanou o vydání stejnopisů vysokoškolských diplomů s novými osobními údaji. Této žádosti však žalovaná nevyhověla.
14. Podle § 79 odst. 1 s. ř. s. platí, že *ten, kdo bezvýsledně vyčerpal prostředky, které procesní předpis platný pro řízení u správního orgánu stanoví k jeho ochraně proti nečinnosti správního orgánu, může se žalobou domáhat, aby soud uložil správnímu orgánu povinnost vydat rozhodnutí ve věci*

samé nebo osvědčení. To neplatí, spojuje-li zvláštní zákon s nečinností správního orgánu fikci, že bylo vydáno rozhodnutí o určitém obsahu nebo jiný právní důsledek.

15. Žalobou na ochranu proti nečinnosti se může žalobce domoci toho, aby soud žalovanému správnímu orgánu uložil povinnost vydat rozhodnutí ve věci samé, nebo osvědčení. Domáhá-li se žalobce vydání rozhodnutí ve věci samé, soud se zjednodušeně řečeno zabývá pouze tím, zda má žalovaný správní orgán povinnost takové rozhodnutí vydat a zda je s jeho vydáním nečinný. Pokud soud shledá na straně správního orgánu nečinnost, nařídí mu vydat rozhodnutí, aniž by jakkoliv předjímal jeho obsah. V případě žaloby požadující vydání osvědčení je však situace jiná. Podle § 155 odst. 3 správního řádu totiž platí, že *pokud správní orgán shledá, že nelze vydat vyjádření nebo osvědčení, provést ověření nebo učinit sdělení, je povinen o tom na požádání písemně uvědomit dotčenou osobu a sdělit důvody, které k tomuto závěru vedly*. Oproti nečinnosti při vydávání rozhodnutí je rozdíl v tom, že ani samotné osvědčení ani sdělení o tom, že nelze vydat ve smyslu citovaného ustanovení, nejsou přezkoumatelné soudem. Proto se lze domáhat jedině vydání osvědčení o konkrétním obsahu (srov. rozsudek NSS ze dne 22. 1. 2020, č. j. 5 Ans 4/2009-63). Podstata nečinnosti zde proto nespočívá v absenci reakce správního orgánu, ale v nevydání požadovaného osvědčení v situaci, kdy na to má adresát právní nárok (srov. rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2010, č. j. 2 Ans 1/2009-71, č. 2114/2010 Sb. NSS). Soud tedy musí posoudit nejen vlastní nečinnost správního orgánu, ale i skutečnost, zda má žalobce nárok na vydání osvědčení o určitém obsahu. Soud následně buď přikáže osvědčení vydat, nebo žalobu zamítne (srov. KÜHN, Z., KOCOUREK, T., a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 691-692).
16. Podle § 55 odst. 2 zákona o vysokých školách platí, že *dokladem o ukončení studia a o získání příslušného akademického titulu je vysokoškolský diplom a dodatek k diplomu*.
17. Z ustanovení § 57 zákona o vysokých školách vyplývá, že mezi doklady o absolvování studia se řadí vysokoškolský diplom a dodatek k diplomu. Vysokoškolský diplom a dodatek k diplomu jsou veřejnými listinami, které jsou opatřeny státním znakem České republiky spolu s uvedením označení příslušné vysoké školy a akademického titulu, který je udělován; vysoká škola je vydává zpravidla při akademickém obřadu.
18. Z ustálené judikatury NSS vyplývá, že vysokoškolský diplom a stejně tak dodatek k diplomu mají charakter osvědčení ve smyslu § 154 a násl. správního řádu. Jejich vydáním vysoká škola, jakožto správní orgán, úředně potvrzuje skutečnost, že osoba, které je diplom vydán, absolvovala konkrétní studijní program a získala příslušný akademický titul. Vysokoškolským diplomem se absolventu nezakládají žádná práva či povinnosti, resp. není jím deklarováno, že určitá práva nebo povinnosti má. Osvědčuje se pouze faktický stav (srov. rozsudek NSS ze dne 9. 6. 2016, č. j. 2 As 170/2015-58).
19. Zbývá posoudit, zda měla žalovaná povinnost žalobci na základě jeho žádost vydat nové vysokoškolské diplomy a dodatky k nim, které by obsahovaly aktuální osobní údaje žalobce, k jejichž změně došlo v důsledku změny pohlaví žalobce. Pro úplnost lze uvést, že žalobcova žádost vskutku směřuje k vydání nových diplomů, nikoliv jejich stejnopisů. Ty totiž musí být shodné s originály. Tato skutečnost však pro posouzení věci nemá význam.
20. Ze shora uvedených ustanovení zákona o vysokých školách vyplývá, že vysoká škola disponuje pravomocí k vydání vysokoškolského diplomu. Zákon o vysokých školách však výslovně neupravuje povinnost vysoké školy vydat na požádání nový diplom s aktuálními údaji absolventa, dojde-li k jejich změně. Krajský soud se proto zabýval tím, zda se ohledně

této otázky nejedná o tzv. mezeru v právu, kterou by bylo možné vyplnit prostřednictvím analogie, jak namítal žalobce.

21. Analogií se obecně rozumí řešení právem neupravených vztahů podle právní úpravy vztahů podobných a právní nauka i judikatura rozlišují *analogii legis* a *analogii iuris*. *Analogie legis* spočívá v tom, že se na skutkovou podstatu zákonem neřešenou aplikuje právní norma, která upravuje skutkovou podstatu nejpodobnější. *Analogie iuris* spočívá v aplikaci právních principů a hodnot obsažených v určitém právním odvětví nebo právním řádu jako celku (BOGUSZAK, J., ČAPEK, J. GERLOCH, A. *Teorie práva*. Praha: ASPI, 2004, str. 184). Analogii je však možné využít jen v případě tzv. mezer v zákoně.
22. Problematikou mezer v zákoně a dotvářením práva se NSS zabýval již v rozsudku z 31. 8. 2009, č. j. 8 As 7/2008-116, č. 1953/2009 Sb. NSS. V něm uvedl, že mezera v zákoně nastává tehdy, pokud zákonodárce nevzal v potaz hodnoty, principy, či argumenty, které jsou vlastní právnímu řádu jako celku. Lze jí rozumět rozpor s teleologickým pozadím celého právního řádu. Teleologická mezera v zákoně obecně připouští její vyplnění, a to podle charakteru mezery buď analogií, nebo teleologickou redukcí. Je také nutné rozlišovat mezi tzv. mezerou pravou a nepravou. O pravou mezeru se jedná, pokud aplikace jedné právní normy logicky předpokládá jinou právní normu, která však chybí a bez jejíhož doplnění je dané ustanovení neaplikovatelné (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS z 12. 3. 2013, č. j. 1 As 21/2010-65, č. 2838/2013 Sb. NSS). Obsahem nepravé mezery je neúplnost psaného práva ve srovnání s explicitní úpravou obdobných případů, tj. neúplnost z pohledu principu rovnosti anebo z pohledu obecných právních principů (srov. náleží Ústavního soudu z 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06). V neposlední řadě je taktéž nutno rozlišovat mezi mezerou vědomou a nevědomou. O vědomou mezeru se jedná, je-li právní úprava zákonodárcem koncipována s vědomím teleologického rozporu. Uvedené lze proto shrnout tak, že mezerou v zákoně, kterou lze řešit cestou dotváření práva, se rozumí protiplánová neúplnost zákona (srov. též rozsudek NSS ze dne 15. 3. 2023, č. j. 9 As 193/2022-35).
23. Právní úprava vysokého školství je upravena odděleně od vzdělávání na základních, středních a vyšších odborných školách. To je upraveno v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Ten rovněž upravuje pravomoc škol a školských zařízení k vydávání dokladů, kterými se osvědčuje ukončení základního, středního a vyššího odborného vzdělávání. Školský zákon obdobně jako zákon o vysokých školách toliko stanoví, co je tímto dokladem a jaké má náležitosti. Jedná se o vysvědčení, výuční list a diplom o absolutoriu (srov. § 51, § 54, § 72 a § 101 školského zákona). Nic bližšího školský zákon neupravuje. Nicméně v § 4 odst. 6 vyhlášky č. 3/2015 Sb., která školský zákon provádí, je pravomoc škol a školských zařízení blíže rozvedena. Podle tohoto ustanovení platí, že *pokud se stejnopis vydává z důvodu změny jména, příjmení nebo rodného čísla, uvede se na stejnopisu jméno a příjmení žadatele a jeho rodné číslo podle stavu ke dni vydání stejnopisu. K žádosti o vydání stejnopisu se přiloží prvopis vysvědčení, výučního listu nebo diplomu o absolutoriu a doklady o změně jména, příjmení a rodného čísla. Změna jména nebo příjmení se dokládá rozhodnutím příslušného správního úřadu o povolení změny jména a příjmení, popřípadě jeho úředně ověřeným opisem. Změna rodného čísla se dokládá v souladu s jiným právním předpisem.*
24. Proces změny pohlaví je z hlediska poskytování zdravotních služeb upraven v § 21 a násl. zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o specifických zdravotních službách“). Na něj pak navazuje úprava v zákoně

č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“) a v zákoně č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů. Po úspěšném absolvování změny pohlaví dochází ke změně jména, příjmení, k dodatečnému matričnímu zápisu a ke změně rodného čísla (srov. § 17a a § 72 odst. 5 zákona o matrikách a § 17 odst. 2 zákona o evidenci obyvatel). Z uvedeného vyplývá, že změna osobních údajů v důsledku změny pohlaví spadá pod případy, ve kterých lze vydat stejnopisy dokladů o ukončení vzdělání ve smyslu ustanovení § 4 odst. 6 vyhlášky č. 3/2015 Sb. To totiž jednotlivé důvody změny osobních údajů nerozlišuje. Obdobné ustanovení se v právních předpisech upravujících vysoké školství nevyskytuje.

25. Proces změny pohlaví je prováděn u pacientů s poruchou transsexuální identifikace (srov. § 21 odst. 1 zákona o specifických zdravotních službách). Bez možnosti vydání dokladů obsahujících novou identitu jsou tyto osoby nuceny při hledání zaměstnání a s tím spojeného prokazování nejvyššího dosaženého vzdělání nuceny odhalovat nejintimnější zákoutí své osobnosti, nebo si hledat zaměstnání, při kterém nebude vyžadováno vysokoškolské vzdělání, a které proto nebude odpovídat jejich možnostem a schopnostem. Jedná se o závažný problém dosahující dle názoru soudu až ústavněprávní roviny, protože absencí právní úpravy týkající se výměny dokladů o nejvyšším dosaženém vzdělání tak, aby odpovídaly nové identitě, dochází k nepřiměřenému zásahu zejména do práva na soukromý a rodinný život a lidskou důstojnost zaručené čl. 10 Listiny základních práv a svobod. Současně je nutné říci, že *transgender* osoby jsou uvedeným jednáním značně znevýhodněny oproti osobám, které změnu pohlaví neprodělaly. Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že *transgender* osoby by měly požívat stejných práv na osobní rozvoj, duševní pohodu a obecně soukromý život ve stejné míře, jako je požívají ostatní osoby. Evropský soud pro lidská práva dokonce zastává názor, že státy mají povinnost přijmout takovou úpravu, která *transgender* osobám umožní změnit jejich osobní údaje tak, aby odpovídaly nové identitě. Jedná se o pozitivní závazek k naplnění práv zaručených v čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (srov. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 11. 6. 2002, č. 28957/95 ve věci Ch. G. proti Spojenému království, ze dne 12. 6. 2003, č. 35968/97 ve věci V. K. proti Německu, ze dne 23. 5. 2006, č. 32570/03 ve věci G. proti Spojenému království nebo ze dne 11. 9. 2007, č. 27527/03 ve věci L. proti Litvě). Zákonodárce si zjevně této povinnosti byl vědom, a tak do právního řádu zakotvil právní úpravu, dle níž dochází po změně pohlaví k dodatečnému matričnímu zápisu, ke změně osobních údajů, k vydání nových dokladů prokazujících totožnost osoby [srov. § 11 písm. b) ve spojení s § 34 odst. 2 zákona č. 269/2021 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů], dokladů umožňujících řízení motorového vozidla [srov. § 108 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů] a vydání nových dokladů o absolvování základního, středního a vyššího odborného vzdělání (viz výše).
26. Ve světle uvedeného nelze vůbec pochybovat o tom, že absence právní úpravy, která by umožňovala *transgender* osobám změnu osobních údajů na vydaných vysokoškolských diplomech a jejich dodatcích, představuje nepravou a nechtěnou mezeru v právu, již je nutné vyplnit pomocí analogie. Její použití je ve správním právu hmotném sice problematické s ohledem na zásadu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí zakotvenou v čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, nicméně tato zásada nepředstavuje absolutní zákaz užití analogie ve veřejném právu. Uvedený ústavní princip totiž není jediný,

na kterém je český ústavní pořádek vystavěn, proto je nutné jej vyložit ve světle ostatních principů, zejména pak principu zakotveného v čl. 1 odst. 1 Ústavy, dle něž platí, že *Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana*. Použití analogie ve veřejném právu proto nebude nepřijatelné, pokud její užití bude jednoznačně ku prospěchu adresáta veřejné moci (srov. SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, str. 164-166 a judikaturu tam uvedenou).

27. Soud dospěl k závěru, že prostřednictvím *analogie legis* je nutné na danou věc aplikovat ustanovení, které upravuje situaci nejbližší, kterým je žalobcem zmíněné ustanovení § 4 odst. 6 vyhlášky č. 3/2015 Sb. Krajský soud nesdílí názor Městského soudu v Praze vyjádřený v rozsudku ze dne 20. 12. 2022, č. j. 10 A 77/2022-39 o tom, že by předmětné ustanovení nebylo možné analogicky aplikovat na vydání vysokoškolského diplomu. Podle názoru zdejšího soudu je právní úprava v zákoně o vysokých školách a ve školském zákoně, pokud jde o vydávání dokladů o absolvování vzdělání, vystavěna na podobných principech. Oba zákony vždy jen upravují konkrétní typ dokladu a jeho náležitosti. Bližší úprava je pak přenechána prováděcímu předpisu. Ten však v případě zákona o vysokých školách zkrátka chybí.
28. Krajský soud souhlasí s žalovanou v tom, že zásadní bylo vyřešení otázky, zda byl žalobce skutečně absolventem Univerzity Palackého. Tato skutečnost byla v řízení prokázána. Vydávání vysokoškolských diplomů a dodatků k nim je ve smyslu správního řádu vydáváním osvědčení podle § 154 a násl. tohoto zákona. Na tuto činnost se nepochybně vztahují základní zásady činnosti správních orgánů, zejména pak § 3 správního řádu, který správním orgánům ukládá zjistit *stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2*. K prokázání potřebných otázek pak mohou být využity jakékoliv důkazní prostředky, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci (přiměřeně srov. § 51 odst. 1 správního řádu za užití § 154 téhož zákona). Žalobce podle názoru soudu již v rámci komunikace s žalovanou prokázal bez důvodných pochybností, že je tatáž osoba jako M. M., která je dvojnásobnou absolventkou Univerzity Palackého. Žalobci nelze rozhodně klást k tíži, že žalované nepředložil originály vydaných diplomů a dodatků k nim. Žádný právní předpis mu to neukládal a ani žalovaný je nepožadoval. Rozhodné skutečnosti, tedy změnu pohlaví a s tím spojenou změnu osobních údajů, žalobce prokázal.
29. Na základě shora uvedeného hodnotí soud námitku týkající se mezery v právu jako důvodnou. Pro nadbytečnost se soud dalšími námitkami žalobce nezabýval.
30. Při stanovení délky lhůty pro vydání diplomů a jejich dodatků vycházel soud z toho, že zákon o vysokých školách ani správní řád žádné lhůty pro vydání osvědčení nestanoví. Nicméně jsou-li splněny předpoklady pro vydání osvědčení, mělo by být vydáno bezodkladně ve smyslu § 155 odst. 2 správního řádu. Jelikož ve věci není potřeba vést řízení ani provádět dokazování, jeví se jako adekvátní žalobcem navržená lhůta 15 dnů.

C. Závěr a náhrada nákladů řízení

31. Vzhledem k výše uvedenému krajský soud podle § 81 odst. 2 s. ř. s. uložil žalované, aby žalobci vydala vysokoškolské diplomy a dodatky k nim, jak je specifikováno ve výroku rozsudku.

32. O náhradě nákladů řízení mezi účastníky soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. tak, že žalovaná byla s ohledem na úspěch žalobce ve věci zavázána k náhradě jím účelně vynaložených nákladů. Ty spočívají v zaplaceném soudním poplatku v celkové výši 7 000 Kč (2 000 Kč za žalobu a 5 000 Kč za kasační stížnost). Náklady žalobce dále zahrnují odměnu advokáta za poskytnuté úkony právní služby podle § 11 odst. 1 písm. a), d) a k) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif (dále jen „advokátní tarif“) v podobě přípravy a převzetí zastoupení, podání žaloby, podání kasační stížnosti, podání repliky k vyjádření žalovaného k žalobě a účasti na soudním jednání dne 18. 4. 2023. Za každý úkon náleží zástupci žalobce odměna podle § 7 bod 5 a § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu ve výši 3 100 Kč, tj. celkem 15 500 Kč. Za každý úkon právní služby náleží zástupci žalobce paušální náhrada účelně vynaložených výdajů ve výši 300 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, tj. celkem 1 500 Kč. Zástupci žalobce rovněž náleží náhrada za cestovné z Prahy do Olomouce a zpět ve výši 738 Kč a náhrada za promeškaný čas za dobu strávenou na cestě z Prahy do Olomouce a zpět ve výši 10 půlhodin při sazbě 100 Kč za půlhodinu, tj. celkem 1 000 Kč. Jelikož je zástupce žalobce plátcem DPH, přiznal mu soud její náhradu ve výši 21 % počítaných z částky 18 000 Kč. Celkové náklady žalobce činí 29 518 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **nelze** podat kasační stížnost. To neplatí, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu či je-li namítáno nesprávné řešení otázky, která dosud nebyla Nejvyšším správním soudem řešena – v tom případě je možno podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné soudní rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Olomouc 18. dubna 2023

Mgr. Barbora Berková v. r.
předsedkyně senátu